

Leģionāru slimība arī Aizkrauklē

Aizkraukles novada pašvaldība 9. martā saņēma pirmos neoficiālos signālus par inficēšanās gadījumu ar leģionāru slimību kādā no Aizkraukles pilsētas daudzdzīvokļu namiem. Lāčplēša ielā 9 ar leģionāru slimību bija saslimis nesen dzimis bērniņš. Pamatojoties uz aizdomām, ka inficēšanās ar legionellas baktēriju notika Aizkraukles daudzdzīvokļu mājā, Slimību profilakses un kontroles centra speciālisti ūdens paraugus no šīs mājas ūdensapgādes sistēmas noņēma jau 28. februārī.

Neskatoties uz to, ka karstā ūdens temperatūra stāvvadā bija 53° C, bet ūdens ņemšanas vietā vannas istabā 51° C, un saskaņā ar internetā pieejamo teorētisko informāciju pie šādām temperatūrām baktērija izdzīvot nevar, tās klātbūtne tomēr tika konstatēta. Baktērija bija arī aukstā ūdens paraugos, lai gan teorija saka, ka tā vairojas tikai pie ūdens temperatūras augstākas par +20° C. Oficiālu atzinumu ar ieteikumiem kā rīkoties šajā gadījumā mājas apsaimniekotājs no Slimību profilakses un kontroles centra saņēma vien 13. martā. Šāds noiļgums tika pamatots ar noteikto procedūro kārtību.

Kaut arī oficiālo slēdzienu Aizkraukles novada pašvaldība saņēma 13. martā, jau 9. martā tika uzsākti profilaktiskie pasākumi, t. i., tika dots rīkojums visās pilsētas dzīvojamās mājās

karstā ūdens temperatūru paaugstināt līdz 60° C (baktērija iet bojā 2-3h laikā) līdzšinējo 55-57° C vietā. Tāpat dzīvojamā mājā Lāčplēša ielā 9 tika veikts tā saucamais termošoks, kad nakts stundās uz 1h temperatūra paaugstināta līdz 70° C, pie kuras, saskaņā ar pieejamo informāciju, legionellas baktērija iet bojā 3 minūšu laikā.

“Mēs no sirds jūtam līdzīgu cieņšajai ģimenei nelaimē un, kā to jau apliecināju ģimenes pārstāvei mūsu tikšanās reizē, Aizkraukles novada pašvaldība joprojām ir gatava palīdzēt šajā situācijā. Saprotam, ka valsts apmaksā ārstēšanās izdevumus mazulim un mammai, taču, ja nepieciešama jebkāda cita veida palīdzība, pašvaldība ir gatava to sniegt,” apliecina Aizkraukles novada domes priekšsēdētājs Leons Līdums.

“Mums ir žēl, ka baktērijas klātbūtnes dēļ mājas ūdensapgādes sistēmā mazulis ir saslimis, un, ir saprotami, ka cilvēki vēlas atrast vainīgos šajā situācijā. Tomēr vainot “Aizkraukles ūdens”, “Aizkraukles siltuma” vai mājas apsaimniekotāja “Laumas A” amatpersonas neizdarībā ir pārāgri, jo pašvaldības uzņēmumi strādā saskaņā ar likumdošanu un tiem uzdotajiem uzdevumiem, un mūsu valstī nevienā normatīvajā aktā, likumā vai noteikumos nav minēts par to, kas jādara, lai izvairītos no legionellas baktērijas klātbūtnes, vai, ka tās esa-

mība būtu jāuzrauga. To, ka tā ir atrodama Aizkrauklē – tas bija jaunums arī mums pašiem. Tāpēc tieši tā ir sanācis, kā saka vairums mūsu satraukto iedzīvotāju – rīkoties vien sāk tad, kad notiek nelaime,” piebilst Aizkraukles novada pašvaldības izpilddirektors Einārs Zēbergs.

Kaut arī ar šo slimību Latvijā katru gadu saslimst vairāki desmiti cilvēku un daži no tiem zaudē cīņā ar bīstamo infekciju, plašu sabiedrības rezonansi izraisījis tieši gadījums Aizkrauklē, jo, pirmkārt, saslimis ir pavisam maziņš bērniņš, bet, otrkārt, arī veids, kā Aizkraukles novada pašvaldība saņēma informāciju par ko tik svarīgu kā veselību apdraudošas baktērijas klātbūtni Aizkraukles ūdenī, ir satraucošs. Proti, gandrīz divas nedēļas vēlāk no dienas, kad tika paņemti ūdens paraugi analizēm, saņēmām oficiālu Slimību profilakses un kontroles centra parakstītu vēstuli par šīs baktērijas klātbūtni Aizkraukles ūdenī. Aizkraukles novada pašvaldība uzskata, ka – pat ja bija tikai aizdomas par saslimšanu, pašvaldību vajadzēja informēt nekavējoties, nosakot konkrētu algoritmu tūlītējas rīcības uzsākšanai.

“Tiesa, tajā, ka līdz pašvaldības amatpersonām informācija, ka ir aizdomas par legionellas baktērijas klātbūtni Aizkraukles pilsētas ūdensapgādes sistēmā daudzdzīvokļu mājā Lāčplēša ielā 9, nonāca tik

Lāčplēša iela 9.

vēlu, ir vainojams arī mājas apsaimniekošanas uzņēmums “Lauma A”, kuru pārstāvis piedalījās karstā un aukstā ūdens paraugu ņemšanā gan mājas pagrabā, gan dzīvoklī, taču uzņēmums pašvaldību par to neinformēja. Esam izteikuši aizrādījumu “Laumas A” valdes loceklim Modrim Bitem un lemsim par turpmāko rīcību,” turpina Aizkraukles novada pašvaldības izpilddirektors E. Zēbergs.

Šo divu nedēļu laikā, kopš Aizkraukles novada pašvaldībā ir informācija par leģionāru slimību izraisošās baktērijas klātbūtni mūsu novada ūdensapgādes sistēmā, ir veikta virkne pasākumu, lai informētu un pasargātu novada iedzīvotājus no iespējamās saslimšanas. Tiesa,

šī informācija bija lasāma gan mājas lapās www.aizkraukle.lv, www.staburags.lv, gan sociālajos tīklos [facebook.com](https://www.facebook.com), [draugiem.lv](https://www.draugiem.lv) un twitter.com, kā arī Latvijas mediji plašā spektrā iesaistījās, lai informētu par notikumu Aizkrauklē. Tomēr ar to nav gana, lai informācija nonāktu katrā mājā.

Šo numuru veltīsim gan informācijai par to, kas ir leģionāru slimība, kā ar to iespējams saslimt, gan arī par darbiem, ko esam veikuši, lai izskaustu citas saslimšanas, tāpat sniegsim būtisku informāciju iedzīvotājiem par to, kas ir jāveic katrā dzīvoklī, lai tiešām sevi pasargātu no saslimšanas ar leģionāru slimību. Tikai kopīgi rīkojoties varam sevi pasargāt.

Profilakses pasākumi, kurus veic Aizkraukles novada pašvaldības uzņēmumi

Pēc Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) ieteikumiem, Aizkraukles novada pašvaldības uzņēmumi “Aizkraukles ūdens”, “Aizkraukles siltums” un “Lauma A” jau kopš 9. marta veic profilaktiskos pasākumus, kuru mērķis ir pasargāt Aizkraukles novada iedzīvotājus no saslimšanas ar leģionāru slimību.

Pēc SPKC mājaslapā publicētās informācijas, šīs baktērijas iznīkst divu stundu laikā, ja karstā ūdens temperatūra ir virs 50°C, taču mūsu gadījums pierāda, ka tās tomēr šajā temperatūrā izdzīvo, jo Aizkrauklē ņemtajos karstā ūdens paraugos ūdens temperatūra bija virs 50 grādiem pēc Celsija. Tāpēc kopš 9. marta Aizkraukles siltums izejā no māju karstā ūdens siltummaiņiem karstā ūdens temperatūru visā novadā ir pacēlis līdz 60°C līdzšinējo 55-57°C. Bez tam daudzdzī-

vokļu mājā Lāčplēša ielā 9 katru nakti vēl tiek veikts papildu pasākums, tā saucamais, termošoks, kad uz vienu stundu mājas ūdens tīklā temperatūra ir pacelta pat līdz 70 grādiem pēc Celsija. Šādu ūdeni ir jālieto uzmanīgi, jo tas var apdedzināt.

Ņemot vērā katras mājas specifiku, karstais ūdens stāvvados var atdzist par pāris grādiem, taču mājās, kurās ir karstā ūdens cirkulācijas sistēma, tam nevienā ūdens ņemšanas vietā nebūtu jābūt zemākam par 55°C, izņemot gadījumus, kad dzīvokļa īpašnieks veicis būtisku un patvarīgu dzīvoklī esošo karstā ūdens apgādes cauruļvadu pārbūvi. Jāatceras: jo biežāk ūdeni lieto, jo karstāks tas ir, un iedzīvotāji vairāk pasargāti no saslimšanas ar šādu slimību.

“Aizkraukles ūdens” ir saņēmis Veselības inspekcijas uzdevumu veikt kārtējo dezin-

fekciju ūdensapgādes sistēmas cauruļvadu tīklā (tā sākotnēji bija plānota šī gada maijā). Uzņēmums šo darbu ir sācis jau 16. martā. Divas nedēļas tiek paredzētas tāpēc, ka brīvdienu laikā pilsētā ieradīsies iedzīvotāji, kuri savos īpašumos neuzturas pastāvīgi, un lietos ūdeni. Ir svarīgi, ka dezinficētais ūdens nonāk ikvienā santehnisķā ierīcē. Ikdienā ūdensapgādē netiek pievienots dezinfekcijas līdzeklis un pilsētas iedzīvotāji pie tā klātbūtnes nav pieraduši. Tāpēc arī Aizkraukles ūdens iesaka iedzīvotājiem pirms lietošanas uzturā ūdeni novārīt. Ūdeni var lietot uzturā un sadzīvē, jo hlora koncentrācija nepārsniedz pieļaujamas normas.

Šavukārt apsaimniekošanas uzņēmums “Lauma A” ir aktīvi iesaistījies iedzīvotāju informēšanā. Kaut arī SPKC ieteikums bija informēt tikai Lāčplēša ielas 9 mājas iedzī-

votājus, ko Lauma A izdarīja, katrā pastkastītē ievietojot SPKC sagatavoto ieteikumu vēstuli, vienlaikus apsaimniekošanas uzņēmums katrā servis apsaimniekotā mājā kāpņutelpās uz paziņojumu dēļiem ir izvietojis šo pašu vēstuli, lai iedzīvotājus informētu par pasākumiem, kas tiem ir jāveic. Gadījumā, ja neesat tos pamanījuši, tos varat izlasīt arī šajā numurā.

Pēc tam, kad Aizkraukles ūdens būs veicis visa novada ūdensapgādes sistēmas dezinfekciju, apsaimniekošanas uzņēmums ir vienoties ar sertificētu dezinfekcijas pakalpojumu sniedzēju SIA “Ūdens risinājumi” par noslēguma dezinfekciju Lāčplēša ielā 9. Lai dezinfekcijas līdzeklis nonāktu līdz katram krānam un dušai, lūgums bija ūdens krānus šajā mājā uz brīdi atvērt un patecināt. Šajā mājā neliela ūdens smaka un duļķainība iespēja-

ma vēl dažas dienas.

Nepietiekama spiediena gadījumā pēc darbiem ieteicams iztīrīt nogulšņu sietiņu aiz skaitītāja, krānu sietiņus un dušu sprauslas. Gadījumos, kad nogulšņu filtrs ir noplombēts, piesakiet pakalpojumu Jūsu apsaimniekotājam.

Plānots, ka 27. martā pēc noslēguma dezinfekcijas Aizkraukles pilsētas daudzdzīvokļu mājā Lāčplēša ielā 9 Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts BIOR ņems ūdens paraugus, lai veiktu atkārtotu legionella testēšanu karstajā un aukstajā dzeramajā ūdenī. Tāpat šajā dienā ūdens paraugi izlases veidā tiks ņemti vēl dažās Aizkraukles novada daudzdzīvokļu mājās, lai izpētītu, vai kaitīgā baktērija pēc visiem veiktajiem profilakses pasākumiem vēl atrodas Aizkraukles novada ūdens apgādes sistēmā.

Kas ir Leģionāru slimība?

Legioneloze jeb Leģionāru slimība ir relatīvi reta Legionella ģintij piederošas baktērijas izraisīta infekcijas slimība. Ir pazīstamas aptuveni 42 šīs ģints Legionella sugas, tai skaitā 18 serogrupas, tomēr visbiežāk cilvēki inficējas ar *Legionella pneumophila*.

Slimība pasaulē pazīstama kopš 20. gadsimta vidus, taču precīzi slimību izraisošā baktērija tika identificēta 1976. gadā pēc liela uzliesmojuma Filadelfijā, ASV kara veterānu leģiona sanāksmē. Lai gan ar legionelozi var inficēties visu gadu, saslimšanas gadījumi un arī uzliesmojumi biežāk tiek reģistrēti vasarā un rudenī.

Slimībai ir divas klīniskās formas: smagākā ir pneimonija (plaušu karsonis) un vieglākā, ko sauc par Pontiaka drudzi. Abu klīnisko formu sākotnējie simptomi ir apetītes trūkums, sāpes muskuļos un galvassāpes.

Legionelozes smagākās formas plaušu karsona inkubācijas periods ir 2 – 10 dienas, proti, kopš brīža, kad cilvēks inficējas ar baktēriju, var paiet vairākas dienas (visbiežāk 7 dienas), līdz cilvēks sāk just Legionellas baktērijas izraisītās saslimšanas simptomus.

Pontiaka drudzis ir slimības vieglākā forma bez pneimonijas, ar inkubācijas periodu 5 stundas līdz 3 dienas. Simptomi neārstējot, izzūd pēc 2 – 5 dienām.

Simptomi

Slimībai raksturīgs straujš sākums, temperatūrai paaugstinoties līdz 39–40,5 grādiem pēc Celsija. Attīstoties pneimonijai, slimniekam novēro klepu ar krēpām, krēpu daudzums var būt mainīgs un tām var būt neliels asiņu piejaukums. Var būt sāpes krūtīs, elpošanas traucējumi, caureja, sāpes vēderā. Pacients var kļūt stipri apātisks, attīstīties galvas sāpes, nereti arī muskuļu vai locītavu sāpes. Retos gadījumos slimība skar arī citus orgānus, radot arī, piemēram, deguna blakusdobumu, aizkuņģa dziedzera, nieru vai sirds bojājumus. To, vai pacienta slimību izraisa legionellas, var noteikt, veicot specifiskas urīna un asins analīzes. Ārstēšana ir ar antibiotikām.

Ko darīt, ja jūtat simptomus?

Minēto saslimšanas simptomu parādīšanās gadījumā nekavējoties vērsieties pēc palīdzības pie sava ģimenes ārsta. Ārstēšanās visbiežāk notiek stacionārā. Ja slimība netiek ārstēta, mirst apmēram 40% saslimušo, bet ārstēšanas gadījumā letāli beidzas 5–10% saslimšanu.

Inficēšanās ar legionellozi ir bīstama cilvēkiem ar jau eksistējošām saslimšanām – piemēram, respiratorām sli-

mībām, vai tiem, kuriem kopumā ir novājināta imūnsistēma (vai tāda nav vēl izveidojusies).

Kur ir legionellas baktērijas?

Dabā legionellas nelielā daudzumā sastopamas dažādās saldūdens ūdenskrātuvēs – ezeros, upēs u. c., kur tās dzīvo asociācijās ar zilaļģēm un ūdens amēbām. Legionellas var izdzīvot pie ūdens temperatūras 0–60°C un pH 5,0–8,5. No dabiskās vides tās var iekļūt ūdensapgādes sistēmās, kur pie labvēlīgiem apstākļiem – temperatūras intervālā 20–45°C un organisko vielu klātbūtnē, savairojas.

Legionellas var savairoties dažādās ūdensapgādes sistēmas iekārtās – karstā un aukstā ūdensapgādes sistēmās (dušu, vannu, ūdenskrānu ūdenī), gaisa kondicionētāju dzesēšanas iekārtu, gaisa mitrinātāju, elpošanas sistēmas terapijas iekārtu un dekoratīvo strūklaku ūdenī. Krāna ūdenī tās var izdzīvot mēnešiem ilgi. **Īpaši labvēlīgi augšanas apstākļi izveidojas stāvošā ūdenī,** kurā atrodamas dažādas organiskās barības vielas (nosēdumi, bioloģiskais aplikums u. c.).

Bioloģiskā aplikuma veidošanās uz ūdensvadu un ūdenstilpņu iekšējām virsmām veicina piesārņojums, neaizsniadzamas vietas un kuras nevar iztīrīt,

ūdens stagnācija (zems spiediens, akli cauruļu gali vai piedēkļi, liels ūdens apjoms), negludas virsmas, karstā ūdens temperatūra zem +50°C, korozija u. c. faktori.

Kā iespējams inficēties ar šo baktēriju?

Ar legionellu inficēties var tikai ieelpojot tā saucamo ūdens aerosolu, kuru veido karstā un aukstā ūdens sistēmas kā dušas un krāni, virpuļvannas vai baseini, turku pirtis un saunas, gaisa mitrinātāji, gaisa kondicionētāju dzesēšanas iekārtas, dekoratīvās strūklakas, kā arī otrs variants – sīkstot vai aizriņoties ar ūdeni, kad tas nonāk plaušās. Jo sīkāki ir aerosolizētie ūdens pilieniņi, jo lielāks ir inficēšanās risks.

Dzerot ūdeni, mazgājoties stāvošā ūdens vannā ar šo baktēriju inficēties nevar, jo tai ir jānonāk plaušās, ko var panākt vien, ieelpojot gaisā izkliedētos ūdens daļiņas. **Legioneloze neizplatās cilvēku kontakta rezultātā!**

To, vai cilvēks saslims vai nesaslims ar pneimoniju, nosaka vairāki iemesli, piemēram, vai cilvēkam jau ir kāda akūta vai hroniska slimība, vai cilvēks ir smēķētājs vai pakļauts pasīvai smēķēšanai, kāda ir cilvēka imunitāte, cik intensīvi inficēts bija ūdens, cik izteikta bija cilvēka saskare ar to u. c.

Kas jāveic iedzīvotājiem?

Kā informē dažādi ar medicīnu un slimību uzraudzību saistīti informācijas portāli, karstā ūdens temperatūrā (virs 60 grādiem pēc Celsija) Legionella baktērija iet bojā 2–3 h laikā, tāpēc pēc pašvaldības rīkojuma šādu temperatūru pēc karstā ūdens siltummaiņa nodrošina Aizkraukles siltums. Ja kādas mājas iedzīvotāju kopībai šāds temperatūras režīms liekas nepiemērots, lūdzam vērsties pie mājas apsaimniekotāja ar saviem priekšlikumiem.

Taču šāda temperatūra ir pēc siltummaiņa, tālāk pa caurulēm uz katru dzīvokli ūdens tek atbilstoši tam, kā to uzprojektējis katras mājas arhitekts, tāpēc atsevišķos gadījumos (vecajās mājās, galvenokārt Spīdolas un Gaismas ielās) mājas ūdens stāvvados var veidoties ideāli apstākļi, kur šādai baktērijai vairoties. Šajās mājās karstā ūdens cirkulācijas cauruļvadi ir tikai pa pagrabu, bet stāvvados ūdens plūsma ir nodrošināta tikai tā patērēšanas laikā.

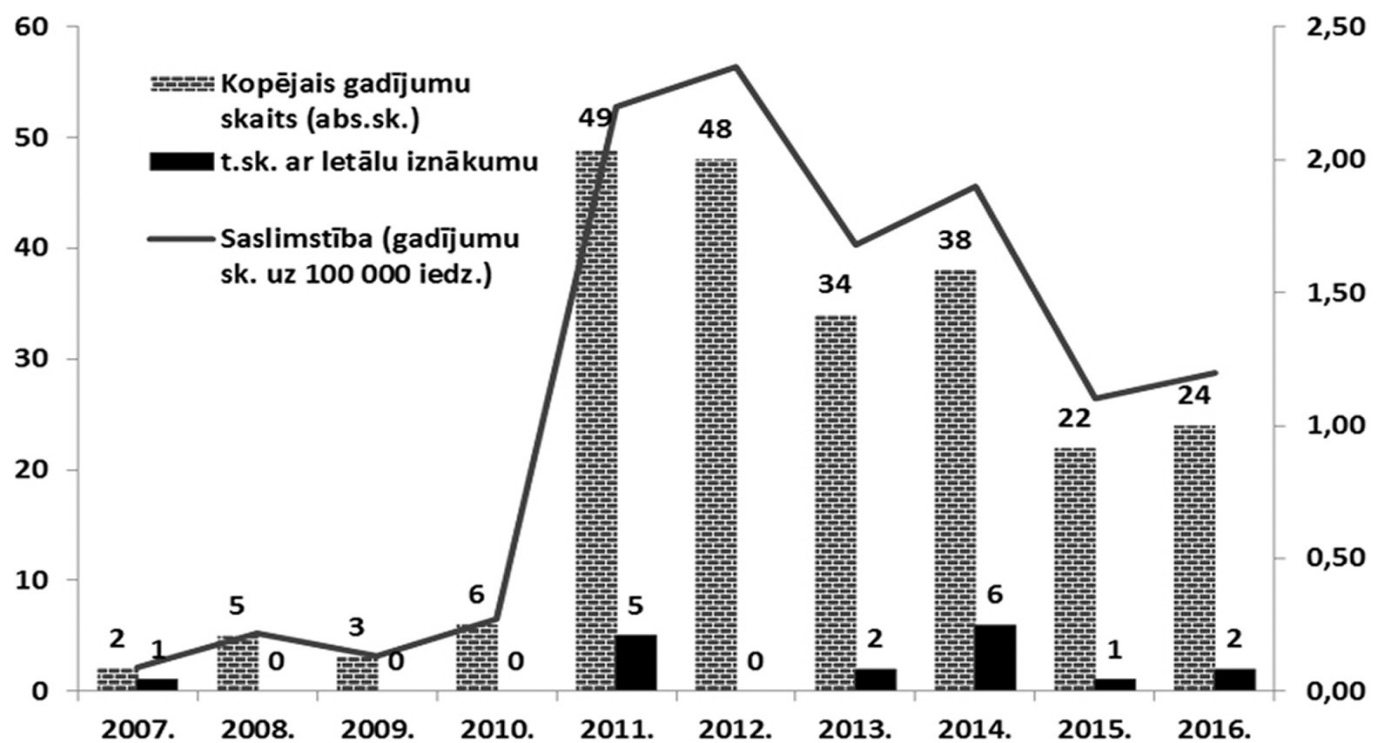
Padomju laikos, projektējot mājas, plānotais ūdens patēriņš diennaktī vidēji uz vienu iedzīvotāju bija 250 litri, saskaņā ar šīm normām tika projektētas iekšējās ūdens apgādes sistēmas. Mūsdienās ūdens patēriņš vidēji ir apmēram 60 litri dienā. Cilvēki cenšas taupīt un tas ir apsveicami, taču vienlaikus mēs radām lieliskus apstākļus attīstīto valstu slimībām.

Šo slimību izraisošās baktērijas nevarojas tur, kur ūdens tiek lietots bieži. Tāpēc, lai būtu droši par savu veselību, katrā dzīvoklī jāveic sekojoši pasākumi:

- Vismaz reizi nedēļā dažas minūtes jāteicina ūdens krānos un dušās, kas tiek reti izmantoti. Tas jā dara arī ikreiz pirms ūdens lietošanas pēc ilgstošas prombūtnes.

- Svarīgi regulāri veikt dušu galviņu tīrīšanu no organiskā un neorganiskā aplikuma, kā arī dezinficēt, izmantojot hloru saturošus dezinfekcijas līdzekļus vai ieliekot verdošā ūdenī.

Kāda ir situācija Latvijā?

Avots: Slimību profilakses un kontroles centrs

Aizkraukles gadījums nebūt nav vienīgais, kad cilvēks saslims ar leģionāru slimību. Šogad vien pēc Veselības ministrijas datiem reģistrēti 11 saslimšanas gadījumi: Rīgā 8 saslimšanas gadījumi un pa vienam Jūrmalā, Stopiņu un Aizkraukles novados. Pie mums saslimis ir mazulītis, bet pārējos gadījumos sasirgušās perso-

nas bijušas vecumā virs 36 gadiem, vecākajam – pat 92 gadi. Šo slimību pie mums Latvijā reģistrē kopš 2007. gada un šajā attēlā redzama statistika, proti, kopš 2011. gada katru gadu ar leģionāru slimību saslimst 20 – 50 cilvēku. Turklāt absolūti lielākais vairums saslimušo nāk no Rīgas vai tai pietuvinātajiem novadiem.

Ja vēlas veikt pārbaudi savās mājās

Kaut arī pēc Aizkraukles novada pašvaldības uzdevuma 27. martā izlases veidā visā novadā plānots ņemt ūdens paraugus legionellas baktērijas testēšanai, informāciju, kurās mājās to darīs, var saņemt SIA "Lauma A". Tomēr, ja iedzīvotāji vēlas, viņi paši var lemt par pārbaudes veikšanu savā mājā un uzaicināt pārtikas

drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta BIOR pārstāvjus paņemt ūdens paraugus. Viena parauga mikrobioloģiskā testēšana uz Legionella dzimtas mikroorganismiem maksā 30 EUR, par parauga ņemšanu jāmaksā 0.60 EUR un maksa par transportu 0.24 EUR/km.